

רע"פ 9004/18 - מאיר יצחקי, ניר טל שירותי הדפסה בע"מ נגד מדינת ישראל

בית המשפט העליון

רע"פ 9004/18

לפני: כבוד השופט י' אלרון

המבקשים: 1. מאיר יצחקי
2. ניר טל שירותי הדפסה בע"מ

נגד

המשיבה: מדינת ישראל

בקשת רשות ערעור על פסק דינו של בית המשפט המחוזי מרכז-לוד (כב' השופטים א' סטולר, ש' בורנשטין ו-א' גורמן) בע"פ 21132-02-18 ובע"פ 21132-02-18 ובע"פ 9000-02-18 מיום 12.11.2018

בשם המבקשים: עו"ד אהרן בן שחר; עו"ד תמיר חזז

החלטה

1. בקשת רשות ערעור על פסק דינו של בית המשפט המחוזי מרכז-לוד (כב' השופטים א' סטולר, ש' בורנשטין ו-א' גורמן) בע"פ 21132-02-18 ובע"פ 9000-02-18 מיום 12.11.2018, בגדרו נדחה ערעור המבקשים על הכרעת דינו וגזר דינו של בית משפט השלום ברחובות (כב' הנשיאה ע' רון) בת"פ 15614-12-08 מיום 22.5.2017 ומיום 27.12.2017, בהתאמה, והתקבל חלקית ערעור המשיבה על גזר הדין, באופן שהוביל להחמרה בעונשו של המבקש 1 (להלן: המבקש), כפי שיפורט להלן.

2. המבקשים הורשעו בבית משפט השלום, לאחר שמיעת ראיות, בביצוע 55 עבירות של ניכוי מס תשומות ללא מסמך כדון, לפי סעיף 117(ב)(5) לחוק מס ערך מוסף, התשל"ו-1975 (להלן: חוק מע"מ).
עמוד 1

על-פי עובדות כתב האישום, בין חודש ינואר 2003 לחודש יולי 2017 קנו המבקשים מאחר בשם רון מוסקוביץ' ומחברה שהייתה בבעלותו מסמכים הנחזים להיות חשבוניות מס (להלן: החשבוניות) תמורת עמלה, וזאת מבלי שביצעו או התכוונו לבצע עסקה עם גורמים אלה.

עוד נטען בכתב האישום כי המבקשים רשמו בספרי הנהלת החשבונות של המבקשת 2 תשומות כוזבות בסך כולל של 10,185,221 ש"ח, בהסתמך על החשבוניות שנרכשו, וכי במסגרת דיווחיהם התקופתיים למס ערך מוסף ניכר את מס התשומות הגלום בחשבוניות, אשר הסתכם בסך כולל של 1,459,723 ש"ח.

3. ביום 27.12.2017 גזר בית משפט השלום את דינם של המבקשים כדלהלן: על המבקש הוטלו 6 חודשי מאסר לריצוי בדרך של עבודות שירות; 8 חודשי מאסר על תנאי, לבל יעבור עבירה על חוק מע"מ במשך 3 שנים; וכן קנס בסך 120,000 ש"ח, או 10 חודשי מאסר תמורתו. על המבקשת 2 הוטל קנס בסך 100,000 ש"ח.

בגזר דינו הדגיש בית משפט השלום את חומרת העבירות שבהן הורשעו המבקשים ואת פגיעתן הקשה בקופה הציבורית, במנגנון גביית המיסים ובעיקרון השוויון בנשיאה בנטל המס, והצביע על קיומה של מגמת החמרה בענישה בגין עבירות מסוג זה. בהתאם לכך, נקבע כי מתחם הענישה ההולם את העבירות נע בין 5 חודשי מאסר בפועל, אשר יכול וירוצו בדרך של עבודות שירות, לבין 28 חודשי מאסר בפועל.

בבואו לגזור את עונשו של המבקש בתוך המתחם עמד בית משפט השלום על מכלול נסיבותיו האישיות, ובכללן עברו הפלילי הנקי; גילו המתקדם והיותו אב לילדים; תרומתו לקהילה ולרווחתם של חיילי צה"ל; וכן מצבה הרפואי הקשה של רעייתו ותמיכתו בה. בית המשפט סבר כי בכוחן של הנסיבות האמורות, כשלעצמן, להצדיק את העמדת עונשו של המבקש בקרבה ל"אמצע גדרי מתחם העונש ההולם".

לצד זאת, בית משפט השלום העמיד לנגד עיניו את חלוף הזמן מעת ביצוע העבירות, שבמהלכו לא ביצע המבקש עבירות נוספות, וקבע כי יש ליתן לשיקול זה "משקל משמעותי" בגזירת עונשו. בסיכומם של דברים, ובשים לב לכך שהמבקשים "הסירו את המחדל", כהגדרת בית המשפט, באמצעות תשלום קרן החוב לרשויות המס, השית בית המשפט על המבקש את העונש האמור לעיל.

4. המבקשים ערערו על הכרעת הדין ועל גזר הדין לבית המשפט המחוזי. עיקר ערעורם של המבקשים על גזר הדין הופנה כלפי חומרת עונש המאסר שהוטל על המבקש, ובגדרו נטען, בין היתר, כי מתחם הענישה שקבע בית משפט השלום מחמיר באופן שאינו ראוי, וכי שגה בית המשפט בכך שהטיל על המבקש עונש מאסר בפועל חרף נסיבותיו המקלות, ובכללן פרק הזמן הממושך שחלף ממועד ביצוע העבירות העובדה שקרן המס שולמה קודם למתן גזר הדין. בנוסף, ערערו המבקשים על גובה הקנסות שהוטלו עליהם.

המשיבה הערערה גם היא על גזר הדין, כשבפיה טענות נגד קולת עונש המאסר שהוטל על המבקש. בערעורה טענה המשיבה כי מתחם הענישה שקבע בית משפט השלום מקל באופן שאינו ראוי; כי הפער בין עונשו של המבקש לבין עונש המאסר הממושך שהוטל על מוסקוביץ' - ממנו נרכשו החשבוניות - אינו עולה בקנה אחד עם עקרון אחידות הענישה; וכי שגה בית משפט קמא בכך שהעניק משקל יתר לנסיבותיו האישיות של המבקש, ובפרט, לחלוף הזמן בין

ביצוע העבירות לגזר הדין-אשר לטענת המשיבה, נבע בעיקר מאופן התנהלותם של המבקשים לאורך ההליך.

5. בפסק דינו מיום 12.11.2018 דחה בית המשפט המחוזי את ערעור המבקשים וקיבל חלקית את ערעור המשיבה, בקובעו כי עונש המאסר שנגזר על המבקש בבית משפט השלום חורג לקולא ממדיניות הענישה הנוהגת.

נקבע, כי בית משפט השלום אכן שגה בקביעת מתחם הענישה, וכי יש להעמידו על טווח שבין 12 ל-36 חודשי מאסר בפועל. כן נקבע כי לנוכח חומרת העבירות ומדיניות הענישה הנוהגת ביחס לעבירות מס, ולנוכח העובדה ש"רכיב לא מבוטל מהעיכוב נבע [...] מאופן ניהול ההליך על ידי המערערים [המבקשים - י' א']", אין בחלוף הזמן וביתר נסיבותיו האישיות של המבקש כדי לפטור אותו מעונש מאסר מאחורי סורג ובריאח.

עם זאת, בית המשפט סבר כי אין מקום לקבל את עמדת המשיבה במלואה ולהעמיד את עונשו של המבקש על 27 חודשי מאסר בפועל. זאת, לנוכח התמשכות ההליכים והעובדה שזו נבעה גם מהתנהלותה של המשיבה, ובשים לב לכך שאין דרכה של ערכאת הערעור למצות את הדין עם נאשם. כן קבע בית המשפט כי במכלול נסיבות העניין, ראוי שעקרון אחידות הענישה "יבוא על סיפוקו" ב"עצם ההחמרה שבהטלת עונש מאסר מאחורי סורג ובריאח", כהגדרתו.

לפיכך, השית בית המשפט המחוזי על המבקש עונש של 12 חודשי מאסר בפועל, חלף עונש המאסר שהוטל עליו בגזר דינו של בית משפט השלום, תוך שהותיר את יתר רכיבי העונש על כנם.

6. המבקשים מסרבים להשלים עם פסק דינו של בית המשפט המחוזי, ומכאן הבקשה שלפניי.

7. בבקשתם מעלים המבקשים שלל טענות אשר מכוונות כלפי חומרת עונש המאסר שהוטל על המבקש לריצוי בפועל וכלפי גובה הקנסות שהוטלו עליהם. לשיטתם, הבקשה מעלה שורה ארוכה של "שאלות משפטיות בעלות השלכות רוחב כבדות משקל", ועל כן מוצדק ליתן להם רשות לערער בשנית לבית משפט זה.

לגופם של דברים נטען, בין היתר, כי בעניינו של המבקש מתקיימות נסיבות רבות אשר מצדיקות הפחתה משמעותית בעונשו, ובכללן עברו הפלילי הנקי; תרומתו לקהילה; ההידרדרות שחלה במצב בריאותו הגופנית והנפשית לאורך השנים; העובדה ששילם את קרן החובלרשויות המס כבר בזמן ההליך בבית משפט השלום; וכן מצבה הבריאותי של רעייתו ותמיכתו בה.

בנוסף, נטען כי העובדה שגזר הדין ניתן יותר מ-10 שנים לאחר ביצוע העבירות מחייבת הימנעות מהטלת עונש מאסר בפועל. לשיטת המבקשים, טענה זו עולה בקנה אחד עם ההלכה הפסוקה ועם הצעת חוק העונשין (תיקון מס' 128) (הבניית שיקול הדעת השיפוטי בענישה), התשע"ו-2016, ה"ח הממשלה 1078 (להלן: הצעת החוק), אשר במסגרתה פועל המחוקק, לשיטת המבקשים, "לשינוי הוראות החוק כך שנסיבת חלוף הזמן תוכל להצדיק חריגה ממתחם העונש ההולם".

עוד טוענים המבקשים בבקשתם כי "מדיניות ההחמרה בעבירות מס היא תוצר של השנים האחרונות", ועל כן,

שגה בית המשפט המחוזי בכך שהחיל על המבקש "באופן רטרואקטיבי" מדיניות ענישה שלא נהגה בעת ביצוע העבירות.

דין והכרעה

8. דין הבקשה להידחות.

9. הלכה היא כי רשות ערעור "בגלגול שלישי" שמורה למקרים חריגים, שבהם מתעוררת שאלה משפטית כבדת משקל או סוגיה ציבורית רחבת היקף החורגת מעניינם הפרטי של הצדדים להליך, או למקרים בהם מתעורר חשש מפני עיוות דין מהותי או אי-צדק שנגרם למבקש. יתרה מזאת, בקשת רשות ערעור אשר נסבה על גזר הדין לא לתקבל, ככלל, אלא במקרים שבהם ניכרת סטייה משמעותית מרמת הענישה המקובלת בנסיבות דומות (רע"פ 2341/18 פלוני נ' מדינת ישראל (27.3.2018)).

10. הבקשה שלפניי אינה עומדת באמות המידה האמורות. חרף ניסיונם של המבקשים לשוות לטענותיהם נופך עקרוני, אני סבור כי למעשה, בקשתם נטועה היטב בדל"ת אמותיו של עניינם הפרטני.

בפרט, אני סבור כי טענות המבקשים בנוגע למקומו ועוצמתו של שיקול חלוף הזמן אינן מעוררות כל סוגיה עקרונית, אלא מבקשות לאתגר את האופן שבו יושמו אמות מידה פסיקתיות מושרשות על נסיבות עניינם. אמנם, הלכה היא כי יש בחלוף הזמן כדי להוות שיקול לקולא בגזירת עונשו של נאשם. ואולם, בית משפט זה עמד לא אחת על כך שמשקלו של שיקול זה, כמו גם אופן השפעתו המדויק על גזירת עונשו של נאשם מסוים, תלויים בנסיבותיו של כל מקרה ומקרה. אמירה ברוח דומה הובעה בפסק הדין בע"פ 2103/07 הורוביץ נ' מדינת ישראל (31.12.2008):

"לא כל עיכוב [בהליכים בעניינו של נאשם - י' א'] נושא עליו 'שובר הנחה' הפוטר נאשם מעונש בכלל ומעונש מאסר בפרט. גם במצב מעין זה שומה על בית המשפט לבחון את מכלול האינטרסים הצריכים לענישה. מדובר בשיקול שעל בית המשפט לשקול ולקבוע מהו הביטוי ההולם לו בגזירת העונש" (שם, בפסקה 338).

יוער כי הלכה זו מוצאת תימוכין אף בהצעת החוק שעליה ביקשו המבקשים להסתמך בבקשתם, חרף העובדה שטרם אושרה על-ידי המחוקק. הצעת חוק זו מבקשת להעניק לבית המשפט סמכות לסטות ממתחם הענישה שקבע, בין היתר בשל חלוף "פרק זמן ארוך במיוחד" מעת ביצוע העבירה. ואולם, כעולה מסעיף 2 להצעת החוק ומדברי ההסבר לה, סמכות זו לא תופעל כעניין שבשגרה, אלא בהתקיים "נסיבה מיוחדת ויוצאת דופן" המצדיקה סטייה ממתחם הענישה "כדי למנוע עיוות דין", וכפי שהודגש בדברי ההסבר להצעת החוק:

"כמובן שלא בכל מקרה הימשכות ההליכים המשפטיים מצדיקה הקלה של ממש או אף הקלה כלשהי בעונשו של נאשם, ולעתים עקרון ההלימה ואינטרסים אחרים יצדיקו את מיצוי הדין עם הנאשם גם בחלוף זמן" (שם, בעמוד 1079).

11. בנוסף, והוא עיקר – לא מצאתי כי הבקשה שלפניי מערבת שיקולי צדק ייחודיים, לרבות חשש ממשי מפני עיוות דין, ואיני סבור כי עונש המאסר שהושת על המבקש בפסק דינו של בית המשפט המחוזי חורג לחומרא מרמת הענישה הנהוגת במידה שעשויה להצדיק היעדרות לבקשה.

קשה להפריז בחומרתן של העבירות שבביצוען הורשעו המבקשים. כאמור בהכרעת דינו של בית משפט השלום, המבקשים פעלו באופן שיטתי להונאת רשויות המס לאורך תקופה שנמשכה כארבע שנים וחצי ובסכומים ניכרים, והתנהלותם מלמדת על כוונת התחמקות מתשלום מס. הדברים נכונים בפרט ביחס למבקש, אשר נקבע כי היה מעורב "בכל שלב ושלב" של ביצוע העבירות, והיה מודע לכך ש"החשבוניות אינן משקפות אמת".

בית משפט זה חזר ועמד על חומרתה של עבריינות המס, אשר נובעת מפגיעתה הקשה במשק, בכלכלה ובמגוון היבטים חברתיים הנוגעים לנטל תשלום המיסים, כמו גם מהקושי הרב שבחשיפתה. נפסק לא אחת, כי יש ליתן לחומרה זו ביטוי ממשי במסגרת גזירת עונשו של מי שהורשע בעבירות אלה, תוך מתן עדיפות לשיקולי הרתעה ולאינטרס הציבורי שבהחמרת הענישה על פני נסיבותיו האישיות של הנאשם, וכאשר נקודת המוצא היא כי העונש ההולם בעבירות אלה הוא מאסר בפועל (וראו: רע"פ 5823/09 באשתי נ' מדינת ישראל (17.8.2009); רע"פ 5308/18 ג' בארין נ' מדינת ישראל, פסקה 11 להחלטתי (18.7.2018)). יודגש כי מדיניות ענישה זו נהגה כבר בעת ביצוע העבירות על-ידי המבקשים, ועל כן לא מצאתי ממש בטענותיהם בעניין זה (וראו, למשל: ע"פ 2919/02 אלוני נ' מדינת ישראל (1.10.2002); ע"פ 6474/03 מלכה נ' מדינת ישראל, פסקה 7 (19.2.2004); רע"פ 3137/04 חג'ג' נ' מדינת ישראל (18.4.2004)).

לנוכח האמור, תמים דעים אני בית המשפט המחוזי כי חומרתן העקרונית של העבירות שבהן הורשעו המבקשים ונסיבות ביצוען הקונקרטיות מחייבות הטלת עונש מאסר בפועל על המבקש, וזאת אף על רקע מכלול נסיבותיו האישיות והמשפחתיות וחרף חלוף הזמן בין מועד ביצוע העבירות למועד מתן גזר הדין, מצב דברים אשר – כפי שקבע בית המשפט המחוזי – רובץ גם לפתחו של המבקש (והשוו: רע"פ 8009/10 זכאי נ' מדינת ישראל (20.1.2011); רע"פ 1929/18 אריאלי נ' מדינת ישראל (26.4.2018)).

אני סבור כי הנסיבות האישיות האמורות נשקלו כדבעי על-ידי בית המשפט המחוזי בבואו לקבוע את משך עונש המאסר שהטיל על המבקש, וכי העונשים שהוטלו על המבקשים בסופו של דבר משקפים איזון ראוי בין כלל השיקולים הצריכים לעניין, ואינם מגלים עילה למתן רשות ערעור שני לבית משפט זה.

12. בשולי ההחלטה אפנה לקביעתו של בית המשפט המחוזי שלפיה "רכיב לא מבוטל מהעיכוב נבע [...] מאופן ניהול ההליך על ידי המערערים [המבקשים-י' א']".

מן הידועות היא כי ניהול הוכחות בעבירות כבענייננו מחייב, בהיעדר קבלת אחריות מצד הנאשם, להידרש לעדויות ולמסמכים רבים. עובדה זו מנוצלת לא אחת לרעה באופן ניהול ההליך הפלילי, ומובילה לעתים קרובות להתמשכות שמיעת הראיות ולבזבוז זמן שיפוטי ניכר.

אכן, זכותו של כל אדם לעמוד על חפותו ולנהל משפט הוכחות בעניינו, ואין לזקוף זאת לחובתו. ואולם, אני

סבור כי אין לתמרץ התנהלות שנועדה להקשות על ניהול ההליך הפלילי ולדחות את סיומו ככל הניתן, ולו לצורך ביסוסה של טענה עתידית בדבר חלוף הזמן במטרה להקל בעונשו של הנאשם. מטעם זה, אני סבור כי במקרים מעין אלה ראוי לבחון בזהירות יתרה טענות בדבר חלוף הזמן מיום ביצוע העבירות ועד לסיומו של ההליך הפלילי, וככלל, להעניק להן משקל מוגבל.

13. אשר על כן, הבקשה נדחית. על אף שבכך מתייתרת הבקשה לעיכוב ביצוע עונש המאסר בפועל שהוטל על המבקש, מצאתי, לפנים משורת הדין, לדחות בשבעה ימים את מועד התייצבותו של המבקש למאסר. זאת, על מנת לאפשר לו פרק זמן נאות לשם התארגנות, וליתן לו שהות לפנות לרשויות שב"ס לנוכח טענותיו לגבי מצבו הבריאותי ולגבי ההליך הרפואי שאותו הוא צפוי לעבור בתחילת שנת 2019.

על המבקש להתייצב אפוא לשאת בעונש המאסר בפועל שהוטל עליו ביום 13.1.2019 עד השעה 10:00 בבית"ר הדריים, או על פי החלטת שירות בתי הסוהר, כשברשותו תעודת זהות או דרכון. על המערער לתאם את הכניסה למאסר, כולל האפשרות למיין מוקדם, עם ענף אבחון ומיין של שירות בתי הסוהר, בטלפונים: 08-9787377 או 08-9787336.

ניתנה היום, כ"ג בטבת התשע"ט (31.12.2018).

שׁוֹפֵט